

SKOLVERKETS **ALLMÄNNA RÅD**

Bedömning och betygssättning i gymnasieskolan

Skolverket

Beställningsadress:
Fritzes kundservice
106 47 Stockholm
Telefon: 08-690 95 76
Telefax: 08-690 95 50
E-post: skolverket@fritzes.se
www.skolverket.se

Beställningsnr: 12:1291
ISSN: 1652-2508
ISBN: 978-91-87115-74-5

Grafisk produktion: Typisk Form designbyrå
Omslagsbild: Katarina Löfgren/Maskot
Tryck: Elanders Sverige AB
Upplaga: 50 000 ex

Stockholm 2012

Bedömning och betygssättning i gymnasieskolan

Förord

Bedömningen av elevprestationer i skolan är nära sammankopplad med undervisningen. När bedömning och återkoppling används på ett medvetet och systematiskt sätt, väl integrerade i undervisningen, ges eleven goda förutsättningar för lärande.¹

I dessa allmänna råd om bedömning och betygssättning i gymnasieskolan kopplas därför planering ihop med den del av undervisningen som handlar om bedömning och betygssättning.

De allmänna råden anger hur regleringen runt betygssättning enligt Gymnasieskola 2011 bör hanteras i den pedagogiska praktiken. Det är Skolverkets förhoppning att dessa allmänna råd med kommentarer ska fungera som ett gott stöd för lärare och rektorer i arbetet med betygssättningen i gymnasieskolan.

¹ Black & Wiliam (1998); Bennet (2011).

Innehållsförteckning

Inledning 6

Författningar som styr betygssättningen 8

1. Planera för bedömning 10

2. Undervisa och bedöma 15

3. Dokumentera och informera 19

4. Sätta betyg 22

5. Följa upp 26

Referenser 28

Bilaga 1: Aktuella bestämmelser om betyg i gymnasieskolan 29

Bilaga 2: Övriga aktuella bestämmelser för dessa allmänna råd 41

Inledning

Vad de allmänna råden handlar om

Dessa allmänna råd handlar om hur lärare bör tillämpa de författningar som styr betygssättningen och hur huvudmannen och rektorn bör stödja en likvärdig bedömning och betygssättning på skolan.

Hur materialet är strukturerat

Inledningsvis finns en översikt över de författningar som styr betygssättningen. Materialet är sedan indelat i avsnitten:

1. *Planera för bedömning*
2. *Undervisa och bedöma*
3. *Dokumentera och informera*
4. *Sätta betyg*
5. *Följa upp.*

Varje avsnitt är sedan indelat i följande delar:

Aktuella bestämmelser

Skolverkets allmänna råd utgår alltid från en eller flera bestämmelser. De här allmänna råden grundar sig på bestämmelser i skollagen (2010:800), gymnasieförordningen (2010:2039), förordningen (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan, förordningen (SKOLFS 2010:261) om ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena och Skolverkets föreskrifter om ämnesplaner (SKOLFS 2011-). Varje avsnitt i materialet inleds med en översikt över de bestämmelser som avsnittets allmänna råd grundar sig på. En förteckning över bestämmelser om betyg samt över övriga aktuella bestämmelser som har betydelse för de allmänna råden finns i bilagorna.

Allmänna råd

Skolverkets allmänna råd är rekommendationer om hur lärare, rektorer och huvudmän kan eller bör handla för att uppfylla kraven i bestämmelserna. Allmänna råd syftar till att påverka utvecklingen i en viss riktning och till att främja en enhetlig rättstillämpning. Råden bör alltså följas om skolan inte handlar

på ett annat sätt som gör att kraven i bestämmelserna uppfylls. Rådets numrering innebär ingen rangordning.

Kommentarer

Efter de allmänna råden följer kommentarer som syftar till att underlätta förståelsen av de allmänna råden och som ska ses som ett stöd i läsandet av och i arbetet med råden.

De verksamheter och yrkeskategorier som berörs

Dessa allmänna råd gäller för gymnasieskolan. De allmänna råden riktar sig i huvudsak till lärare och rektorer. Enligt 2 kap. 10 § skollagen får rektorn delegera vissa ledningsuppgifter och beslut åt en anställd eller uppdragstagare vid skolenheten. Även personer som har fått uppgifter på delegation från rektorn omfattas av de allmänna råd som vänder sig till rektorn.

Huvudmannen har enligt 2 kap. 8 § skollagen ansvaret för att utbildningen genomförs i enlighet med skolförfattningarna. Rektorer och lärare ska ges förutsättningar att följa de allmänna råden. Ett av råden riktar sig direkt till huvudmannen.

Författningar som styr betygssättningen

Skollagen

Skollagen innehåller generella bestämmelser för alla skolformer och grundläggande bestämmelser för de olika skolformerna. Allmänna bestämmelser om betyg finns i 3 kapitlet och bestämmelser om betyg i gymnasieskolan finns i 15 kapitlet. I 16 kapitlet finns bestämmelser om bland annat gymnasieexamen. Riksdagen beslutar om skollagen.

Gymnasieförordningen

Gymnasieförordningen innehåller bestämmelser om gymnasieskolan och konkretiserar skollagens bestämmelser. I 8 kapitlet finns bestämmelser om betyg, gymnasieexamen, olika betygsdokument och prövning. Regeringen beslutar om gymnasieförordningen.

Läroplanen

Läroplanen för gymnasieskolan beskriver verksamhetens värdegrund och uppdrag samt mål och riktlinjer för arbetet. Bedömning och betyg tas upp i avsnitt 2.5. Regeringen beslutar om läroplanen.

Examensmålen

Examensmålen anger mål för respektive program, de inriktningar som finns inom programmet samt mål för gymnasiearbetet. I gymnasiearbetet ska eleven visa att hon eller han är förberedd för yrkeslivet respektive högskolestudier. Examensmålen beslutas av regeringen.

Ämnesplanerna

Ämnesplanerna anger vilka ämnesspecifika kunskaper eleverna ska ges möjlighet att utveckla genom undervisningen i de olika ämnena. Ämnesplanerna innehåller ämnets syfte samt centralt innehåll och kunskapskrav för varje kurs i ämnet. Regeringen fattar beslut om ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena. Skolverket beslutar om ämnesplaner för övriga ämnen.

Ämnets syfte beskriver i löpande text vilka kunskaper eleverna ska ges möjlighet att utveckla genom undervisningen i ämnet.

Det beskriver också sådant som inte ska betygssättas. Målen i ämnets syfte är formulerade i punktform.

Inom varje ämne finns kurser och för varje kurs anges vilka av målen i ämnets syfte som kursen omfattar. Därefter preciseras *centralt innehåll* för kursen. Det centrala innehållet anger vad som ska behandlas i undervisningen. Det finns även utrymme för läraren att tillsammans med eleverna välja ytterligare innehåll inom ramen för kursen.

Kunskapskraven utgår från de mål som kursen omfattar och uttrycker med vilken kvalitet eleven visar sitt kunnande i förhållande till målen. Kunskapskraven ska användas vid betygssättningen.

1. Planera för bedömning

AKTUELLA BESTÄMMELSER

De allmänna råden utgår från följande bestämmelser:²

Enligt skollagen ska alla barn och elever ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt i förhållande till utbildningens mål. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

Läroplanen anger att lärarna ska samverka med varandra i arbetet med att nå utbildningsmålen. De ska utifrån de nationella kunskapskraven allsidigt utvärdera varje elevs kunskaper. Läraren ska vid betygssättningen utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till de nationella kunskapskrav som finns för respektive kurs.

I skollagen och läroplanen anges att eleverna ska informeras om de grunder som tillämpas vid betygssättningen och fortlopande få information om framgångar och utvecklingsbehov i studierna. Lärare ska samverka med och informera vårdnadshavare om elevernas skolsituation och kunskapsutveckling.

Eleverna ska enligt skollagen ges inflytande över utbildningen, stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem. Undervisningen ska enligt läroplanen organiseras så att eleverna successivt får fler och större självständiga uppgifter och ökat eget ansvar.

Enligt gymnasieförordningen ska elevernas skolarbete vara så jämnt fördelat över arbetsveckan och läsåret som möjligt.

Gymnasieförordningen anger också att beslut om betyg ska dokumenteras i en betygskatalog. Inför betygssättningen ska nationella kursprov användas inom de gymnasiegemensamma ämnena svenska, svenska som andraspråk, engelska och matematik.

Enligt gymnasieförordningen är det huvudmannens ansvar

² 3 kap. 3, 4 och 15 §§ och 4 kap. 9 § skollagen (2010:800), 3 kap. 3 §, 4 kap. 12 och 14 §§, 8 kap. 3 och 8 §§ gymnasieförordningen (2010:2039) och avsnitt 2.1, 2.5 och 2.6 förordningen (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan.

att skaffa platser för det arbetsplatsförlagda lärandet och se till att det uppfyller de krav som finns för utbildningen. Rektorn beslutar om hela eller delar av kurser ska förläggas till arbetsplatserna. Vidare ska det utses en lämplig handledare på arbetsplatsen och hon eller han ska ha nödvändiga kunskaper och erfarenheter för uppdraget.

ALLMÄNNA RÅD

LÄRARE BÖR VID PLANERINGEN AV UNDERVISNINGEN

1. tydliggöra vilka delar av ämnets syfte som undervisningen i det aktuella arbetsområdet ska inriktas mot och utifrån det avgöra hur det centrala innehållet ska kombineras och behandlas så att eleverna ges förutsättningar att utvecklas så långt som möjligt i förhållande till kunskapskraven,
2. identifiera vilka delar av kunskapskraven som bedömningen ska utgå från i det aktuella arbetsområdet och avgöra hur eleverna ska få visa sina kunskaper,
3. skapa förutsättningar för att följa och stödja elevernas kunskapsutveckling och fortlöpande ge återkoppling på deras arbete,
4. förvissa sig om att eleverna får tillräcklig information för att förstå vilka kunskaper de ska ges möjlighet att utveckla samt hur de ska få visa sina kunskaper,
5. tillsammans med eleverna diskutera planering och genomförande av undervisning och kunskapsredovisningar, samt
6. samordna planeringen av kunskapsredovisningar med andra lärare.

REKTORN BÖR

7. se till att lärare och elever får tydlig information om när kurser avslutas och vad som gäller för betygssättning i samband med kursavslut,
 8. så långt det är möjligt planera utläggningen av kurser så att de nationella proven kan genomföras under den senare delen av respektive kurs, samt
 9. se till att det finns rutiner för kunskapsbedömning vid arbetsplatsförlagt lärande.
-

KOMMENTARER

Skolans uppgift är att skapa förutsättningar för att alla elever ska utvecklas så långt som möjligt enligt de nationella målen. Det

förutsätter att planering för utbildning, undervisning och bedömning utgår från skollagen, gymnasieförordningen, läroplanen, examensmålen och ämnesplanerna med tillhörande kunskapskrav. Syftet med planeringen är bland annat att skapa en struktur för såväl undervisningen som bedömningen.

Planera för undervisning och bedömning (punkterna 1 och 2)

Läraren behöver analysera ämnets syfte och mål samt kunskapskraven för kursen för att avgöra hur hon eller han tänker arbeta med det centrala innehållet så att alla elever ges möjlighet att utveckla sina kunskaper så långt som möjligt. I de fall då arbetsområdet består av moment från flera kurser är det viktigt att läraren identifierar vilka kunskapskrav från de berörda kurserna som ingår. Elever ska ges möjlighet att delta i planeringen av undervisningen.

Planera för återkoppling (punkten 3)

För att läraren ska kunna följa och stödja elevernas kunskapsutveckling behöver bedömningen vara en integrerad del i undervisningen. Då kan den enskilda eleven fortlöpande få återkoppling på vad hon eller han hittills har utvecklat och behöver utveckla för att nå kunskapskraven. Ett sådant arbetssätt kan även ge läraren återkoppling på hur den egna undervisningen fungerar och vad hon eller han behöver ändra på eller utveckla för att nå bättre resultat. Läraren behöver därför med jämna mellanrum se tillbaka, sammanfatta och synliggöra elevernas lärande.³

Elevernas inflytande i planeringen (punkterna 4 och 5)

Vid planeringen av undervisningen möter lärarens erfarenhet och kompetens elevernas behov och intressen. Att eleverna har fått vara med och påverka planeringen är viktigt inte minst för att stärka studiemotivationen.⁴ Läraren kan genom att föra en dialog med eleverna säkerställa att de har en god bild av vad de ska kunna när arbetsområdet är genomfört.

Självständighet och ansvar för den enskilda eleven betonas i skollagen och i läroplanen.⁵ I takt med att eleverna tar allt mer ansvar ökar också kraven på att ramarna för arbetet ska vara tyd-

³ Wiliam (2010).

⁴ Black & Wiliam (1998).

⁵ 4 kap. 9 § skollagen och avsnitt 2.5 läroplan för gymnasieskolan.

liga. På så sätt möjliggörs det egna ansvaret. En mycket viktig del är tydlighet och ansvar i samband med kunskapsredovisningar av olika slag.

Samverkan med andra lärare (punkten 6)

Det är viktigt att läraren i samverkan med andra lärare på skolan skapar en arbetssituation där arbetsbelastningen för eleverna blir så jämnt fördelad som möjligt. I vissa fall kan det ändå inte undvikas att kurser avslutas ungefär samtidigt och att flera kunskapsredovisningar då ligger under samma period. Elever kan i sådana fall behöva stöd för att planera sina studier.

Kurser, betygssättning och betygskatalog (punkten 7)

För att det ska vara tydligt för elever, lärare och övriga berörda när en kurs är avslutad behöver det på skolan finnas en tydlig planering för kurserna. Betyg i en kurs ska sättas när undervisningstiden upphör och betygssättningen ska ske i anslutning till den tidpunkten. Rektorn ansvarar för att rutinerna för hur betygssättning sker och hur betygskatalog förs är tydliga och välkända för lärare och övriga berörda.⁶ Om en elev inte har fått ett godkänt betyg då betyg sätts har hon eller han enligt gymnasieförordningen rätt att gå om kursen⁷ eller genomgå prövning i kursen.⁸

Planera för nationella kursprov (punkten 8)

De nationella kursproven har två syften, dels att stödja en likvärdig och rättvis bedömning och betygssättning, dels att ge underlag för en analys av i vilken utsträckning kunskapskraven uppfylls på skolnivå, på huvudmannanivå och på nationell nivå.

För att dessa syften ska uppnås krävs att proven kan genomföras på ett likvärdigt sätt över landet. Fasta provdatum fastställs mycket tidigt för att skolor ska kunna planera sin verksamhet. Rektorn kan vid utläggningen av kurser över läsåret ta hänsyn till fasta provdatum för att proven ska kunna genomföras mot slutet av respektive kurs.

⁶ Se även Skolverkets föreskrifter om betygskatalog (SKOLF5 2011:123).

⁷ 9 kap. 1 § gymnasieförordningen.

⁸ 8 kap. 24 § gymnasieförordningen.

Arbetsplatsförlagt lärande (APL) (punkten 9)

Enligt gymnasieförordningen ska arbetsplatsförlagt lärande förekomma på alla yrkesprogram.⁹ Det är viktigt att det finns rutiner som tydliggör hur informationsutbytet mellan arbetsplatsen och skolan kan ske. Det ska vara tydligt vilka kurser/delar av kurser som förläggs till arbetsplatsen.Handledaren för en elev under APL måste vara väl informerad om vilka mål eleven ska arbeta mot. Läraren behöver få relevant information från handledaren för bedömning och betygssättning utifrån kursens mål och kunskapskrav. Rektorn behöver möjliggöra för läraren att ha kontakt med eleven och handledaren under APL.

⁹ 4. kap 12 § gymnasieförordningen.

2. Undervisa och bedöma

AKTUELLA BESTÄMMELSER

De allmänna råden utgår från följande bestämmelser.¹⁰

Enligt läroplanen ska läraren allsidigt utvärdera varje elevs kunskaper utifrån kursernas nationella kunskapskrav. Läraren ska fortlöpande informera eleven om framgångar och utvecklingsbehov i studierna. Läroplanen anger också att skolans mål är att varje elev tar ansvar för sitt lärande och kan bedöma sina studieresultat och utvecklingsbehov i förhållande till kraven för utbildningen.

Utbildningen inom skolväsendet ska enligt skollagen vara likvärdig inom varje skolförhållande oavsett var i landet den anordnas. Rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar. Enligt läroplanen har rektorn ett särskilt ansvar för att lärare och annan personal får möjlighet till den kompetensutveckling som krävs för att de ska kunna utföra sina uppgifter på ett professionellt sätt.

Huvudmannen ska enligt skollagen systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Huvudmannen ska även se till att personalen vid skolenheterna ges möjligheter till kompetensutveckling och att de har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet.

ALLMÄNNA RÅD

.....

LÄRARE BÖR

1. fortlöpande analysera de kunskaper som eleven visar för att kunna göra helhetsbedömningar av kunskaperna och jämföra dessa med kunskapskraven,
2. fortlöpande ge varje elev konstruktiv återkoppling på hennes eller hans kunskapsutveckling och tydliggöra vad som behöver utvecklas vidare,
3. använda sig av ändamålsenliga och varierade bedömningsformer,
4. se till att undervisningen ger eleverna möjlighet att lära sig bedöma sina studieresultat och sina utvecklingsbehov, samt

¹⁰ 1 kap. 9 §, 2 kap. 34 §, 3 kap. 14 § och 4 kap. 3 § skollagen (2010:800), och avsnitt 2.5 och 2.6 förordningen (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan.

5. tillsammans med andra lärare regelbundet analysera och diskutera hur olika elevprestationer bedöms i förhållande till kunskapskraven.

REKTORN BÖR

6. skapa förutsättningar för lärarnas arbete med likvärdig bedömning och betygssättning.

HUVUDMANNEN BÖR

7. se till att skolorna fortlöpande arbetar för att bedömningen och betygssättningen ska vara likvärdig med andra skolor.

KOMMENTARER

Fortlöpande analysera elevernas kunskaper och ge återkoppling (punkterna 1 och 2)

Eleverna ska enligt skollagen ges förutsättningar att utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.¹¹ Ur ett bedömningsperspektiv betyder det att det är viktigt att lärarna fortlöpande analyserar elevernas kunskapsutveckling under hela kursen och inte enbart vid något enstaka tillfälle. Eleverna ska vara införstådda med när och hur läraren tänker följa upp deras kunskaper och vad som fokuseras vid olika tillfällen. Likaså bör eleverna uppmärksammas på att bedömningarna ända fram till att kursbetyg sätts är till för att stödja deras kunskapsutveckling.

Genom att uppmärksamma styrkor och svagheter och ge återkoppling och vägledning kring vad eleverna behöver utveckla vidare och hur de når uppställda mål skapas goda förutsättningar för elevernas kunskapsutveckling.¹² Ett sådant arbetssätt kan även ge läraren återkoppling på hur den egna undervisningen fungerar och vad hon eller han behöver ändra på eller utveckla för att nå bättre resultat. Det ger även goda förutsättningar för att informera om elevernas kunskapsutveckling i samband med utvecklingssamtal.

Bedömningsformer och bedömningstillfällen (punkterna 3 och 4)

Enligt läroplanen ska utvärderingarna av elevernas kunskaper vara allsidiga.¹³ Det innebär att lärare behöver ge eleverna möjlighet att visa sina kunskaper på olika sätt. När läraren analyserar

¹¹ 3 kap. 3 § skollagen.

¹² Wiliam (2010).

¹³ Avsnitt 2.5 Läroplan för gymnasieskolan.

elevernas kunskaper måste hon eller han använda sig av olika underlag som tillsammans ger en bred och nyanserad bild av kunskaperna.

Att eleverna förstår hur bedömning går till är nödvändigt för att de ska kunna ta ansvar för sin kunskapsinhämtning. Självbedömning och kamratbedömning är exempel på arbetssätt som kan utveckla förståelse av bedömning och betygssättning.¹⁴

Analysera och diskutera olika elevprestationer (punkterna 5, 6 och 7)

Det är viktigt att elevernas kunskaper bedöms på ett likvärdigt sätt oavsett i vilken skola de går eller vilket program de valt. Lärare behöver därför regelbundet diskutera och analysera hur de bedömer elevernas kunskaper i förhållande till kunskapskraven. Det kan till exempel ske genom att lärare gemensamt diskuterar och samlar en variation av elevarbeten som representerar kunskapskravens nivåer. Sådana diskussioner och analyser kan bidra till att läraren utvecklar sin bedömarförmåga och förtroendet med kunskapskraven och främjar därmed en likvärdig och rättvis bedömning av elevernas kunskaper.

Likvärdighet inom bedömning och betygssättning förutsätter att lärare samarbetar och diskuterar med varandra. Rektorn har då inom ramen för sitt ansvar för betygssättningen och kompetensutvecklingen ett särskilt ansvar att organisera skolans verksamhet så att lärare har tid och möjlighet att diskutera bedömning och betygssättning med varandra. I ansvaret ligger också att vid behov genomföra kompetenshöjande insatser inom området.

Till huvudmannens ansvar hör att möjliggöra för rektorer och lärare att arbeta för att betygssättningen ska vara så likvärdig som möjlig över landet. För att det ska ske behöver det finnas möjligheter att diskutera bedömning och betygssättning inte bara inom den egna skolan utan även i ett vidare perspektiv mellan skolor. Samarbetet med andra skolor kommer då att ha mycket olika förutsättningar beroende på huvudman och ort. I vissa ämnen eller kurser finns kanske bara en lärare på en skola. En del huvudmän har endast en gymnasieskola. Huvudmannens insats blir här särskilt viktig för att skolan ska få utveckla ett vidare perspektiv på bedömning och betygssättning. Sådana insatser

¹⁴ Mer om självbedömning och kamratbedömning i Kunskapsbedömning i skolan (Skolverket 2011).

kan bestå i upprättande av nätverk, tekniska lösningar för kommunikation och möjligheter för lärarna att besöka andra skolor.

3. Dokumentera och informera

AKTUELLA BESTÄMMELSER

De allmänna råden utgår från följande bestämmelser.¹⁵

Enligt skollagen ska eleven och elevens vårdnadshavare fortlöpande informeras om elevens utveckling. Vidare ska eleverna informeras om de grunder som tillämpas vid betygssättningen. Den som har beslutat om ett betyg ska på begäran upplysa eleven och elevens vårdnadshavare om skälen för betyget. Läraren ska, enligt riktlinjer i läroplanen, fortlöpande ge varje elev information om framgångar och utvecklingsbehov i studierna.

Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska enligt läroplanen ledas och samordnas av en rektor. Minst en gång varje termin ska rektorn enligt skollagen se till att eleven ges en samlad information om sin kunskapsutveckling och studiesituation (utvecklingssamtal).

ALLMÄNNA RÅD

LÄRARE BÖR

1. dokumentera sin planering så att den ger stöd för att följa upp och utvärdera undervisningen och elevernas kunskapsutveckling,
2. använda sig av effektiva rutiner och former för dokumentation som väl återspeglar elevernas kunskaper och som ger en grund för kommunikation av bedömning och betygssättning med elever och vårdnadshavare, samt
3. se till att dokumentationen av elevernas kunskaper inte innehåller integritetskänsliga uppgifter.

REKTORN BÖR

4. skapa förutsättningar för och stödja lärarna i arbetet med att utveckla effektiva rutiner och former för dokumentation, samt
5. samordna formerna för dokumentation och information inför utvecklingssamtalen.

¹⁵ 3 kap. 4, 14, 15 och 17 §§ och 15 kap. 20 § skollagen (2010:800), samt avsnitt 2.5 och 2.6 förordningen (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan.

KOMMENTARER

Dokumentera planering (punkten 1)

Läraren behöver dokumentera sin planering som stöd för såväl genomförande som uppföljning av undervisningen. Planeringen är också ett stöd för uppföljningen av elevernas kunskaper och lärande. Det är viktigt att planeringen är känd för eleverna.

Dokumentera elevernas kunskaper (punkten 2)

För att kunna stödja elevernas fortsatta kunskapsutveckling och lärande och för att kunna redovisa skälen för ett betyg är det viktigt att läraren dokumenterar elevernas kunskaper på ett sakligt och tydligt sätt. Underlaget kan till exempel utgöras av minnesanteckningar och exempel på elevernas prestationer. För att säkerställa att kunskap om eleverna och deras utbildning inte går förlorad vid sjukdomsfall, lärarbyten eller skolbyten behöver man på skolan ha gemensamma rutiner även för hur dokumentationen ska hanteras och hur den ska förvaras. Dokumentationen behöver vara utformad så att även andra lärare kan ta del av och förstå den. Inför betygssättningen bör eleverna ha en god uppfattning om vilket betyg läraren kommer att sätta.

Lärares dokumentation av elevernas kunskaper är att betrakta som allmän handling när betygen är satta i statliga och kommunala skolor. För statliga och kommunala skolor¹⁶ gäller även att skriftliga omdömen och skriftlig information vid utvecklingsamtal blir allmänna handlingar vid den tidpunkt när de skickas eller överlämnas till eleven i fråga eller dennes vårdnadshavare.¹⁷

Offentlighetsprincipen i statliga och kommunala skolor¹⁸ (punkten 3)

I kommunala och statliga skolor gäller offentlighetsprincipen. Offentlighetsprincipen innebär bland annat att alla har rätt att ta del av offentliga uppgifter i allmänna handlingar vid dessa skolor. Uppgifter i allmänna handlingar är offentliga om det inte finns någon bestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) som skyddar uppgiften. Vid utlämning av allmänna handlingar måste alltid en bedömning göras av vilka uppgifter

¹⁶ Gäller även gymnasieskolor med landstinget som huvudman.

¹⁷ För ytterligare information om när elevers prov, uppsatser mm. blir allmän handling se Sekretess i elevernas intresse (SOU 2003:103).

¹⁸ Gäller även gymnasieskolor med landstinget som huvudman.

som är offentliga och vilka uppgifter som inte kan lämnas ut på grund av en sekretessbestämmelse.

Tystnadsplikt i fristående skolor (punkten 3)

I fristående skolor gäller inte offentlighetsprincipen. Däremot finns bestämmelser i skollagen om tystnadsplikt i enskild verksamhet.¹⁹

Samordnad information (punkten 5)

Rektorn ansvarar för att skolan har rutiner som innebär att samtliga undervisande lärare överför information till den personal som ska ge den samlade informationen, till exempel hålla i utvecklingssamtalet.

Dokumentationen behöver vara saklig och fokuserad på elevernas kunskapsutveckling och studiesituation. Den samlade informationen beskriver för eleven och i förekommande fall vårdnadshavaren, kunskapsutvecklingen i förhållande till syfte, mål och kunskapskrav och utgör ett underlag för samtal om hur elevens kunskaper kan utvecklas vidare.

¹⁹ Se 29 kap 14 § skollagen (2010:800).

4. Sätta betyg

AKTUELLA BESTÄMMELSER

De allmänna råden utgår från följande bestämmelser:²⁰

Läroplanen fastslår att läraren vid betygssättningen ska utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till de nationella kunskapskraven och göra en allsidig bedömning av dessa kunskaper.

Enligt gymnasieförordningen ska kunskapskrav finnas för betygen A–E. Kraven för betygen A, C och E ska precisera vilka kunskaper som krävs för respektive betyg. Kunskapskravet för betyget D innebär att kraven för E och till övervägande del för C är uppfyllda. Kravet för betyget B innebär att även kraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Nationella prov ska enligt gymnasieförordningen användas inför betygssättningen i den inledande kursen i svenska, svenska som andraspråk, engelska och matematik samt i den högsta avslutande kursen på programmet och inriktningen i dessa ämnen med undantag för kursen svenska 2 eller svenska som andraspråk 2. Lärare bör även i övrigt använda de nationella proven för att bedömningsgrunderna ska bli så enhetliga som möjligt över landet.

Skollagen anger att om det finns särskilda skäl får det vid betygssättningen bortses från enstaka delar av kunskapskraven. Med särskilda skäl avses funktionsnedsättning eller andra liknande personliga förhållanden som inte är av tillfällig natur och som utgör ett direkt hinder för att eleven ska kunna nå ett visst kunskapskrav. De kunskapskrav som rör säkerhet och de som hänvisar till lagar, förordningar eller myndigheters föreskrifter ska dock alltid uppfyllas.

Rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar.

²⁰ 1 kap. 9 §, 3 kap. 14 § och 15 kap. 26 § skollagen (2010:800) och 8 kap. 2 och 3 §§ gymnasieförordningen (2010:2039) och avsnitt 2.5 förordningen (SKOLF5 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan.

ALLMÄNNA RÅD

LÄRARE BÖR

1. vid betygssättningen göra en helhetsbedömning av de kunskaper eleven har visat vid avslutad kurs och jämföra dessa med kunskapskraven,
 2. vid bedömningen av om eleven ska få betygen D respektive B utgå från ämnesplanens syfte och kursens centrala innehåll för att identifiera och analysera vilka delar av det överliggande kunskapskravet som elevens kunskaper motsvarar,
 3. analysera likvärdigheten i den egna betygssättningen,
 4. som stöd för bedömningen av elevernas kunskaper jämföra resultaten på de nationella kursproven med den egna dokumentationen och analysera skillnader och likheter i resultaten, samt
 5. samråda med rektorn och andra berörda lärare inför beslut om att, vid särskilda skäl, bortse från enstaka delar av ett kunskapskrav för en elev.
-

KOMMENTARER

Betygssättning (punkterna 1 och 2)

Enligt läroplanen ska läraren inför betygssättningen allsidigt utvärdera varje elevs kunskaper utifrån de nationella kunskapskrav som finns för varje kurs.²¹ Kunskapskraven har en tydlig koppling till målen i ämnets syfte och anger med vilken kvalitet eleven ska visa sitt kunnande i förhållande till målen. Det betyg som sätts ska spegla den kvalitet som eleven har på sitt kunnande vid avslutad kurs. Det finns därför skäl att noga överväga vilken roll bedömningar gjorda tidigt under kursen ska ha. Eleven kan under kursens gång ha förvärvat de kunskaper hon eller han inte visat tidigare. Det är viktigt att läraren vid betygssättningen av kursen inte lägger ihop resultaten på alla prov och uppgifter för att få fram en medelprestation.

Eleven ska uppfylla hela kunskapskravet för betygen E, C eller A. Betygen D och B har inte preciserade kunskapskrav. Dessa betygssteg grundar sig på vad som anges i kunskapskraven för betygen över och under. Underlagen för betygen D och B kan se olika ut för olika elever. En elev uppfyller vissa delar av kun-

²¹ Avsnitt 2.5 läroplan för gymnasieskolan.

skapskravet för det överliggande betyget medan en annan elev uppfyller andra delar. Båda eleverna kan dock bedömas uppfylla det överliggande betyget till övervägande del.

Eftersom ”till övervägande del” är en bedömning som kan se olika ut från elev till elev kan dessa kunskapskrav inte preciseras vare sig på nationell eller på lokal nivå. Vid bedömningen av ”till övervägande del” gör läraren en helhetsbedömning av de kunskaper eleven visar jämfört med överliggande kunskapskrav. I jämförelsen identifierar läraren vilka delar av kunskapskraven som eleven uppfyller och bedömer med stöd i ämnesplanens syfte och kursens centrala innehåll om elevens kunskaper sammantaget uppfyller kravet på ”till övervägande del”

Likvärdig bedömning (punkten 3)

Att betygssättningen ska vara likvärdig över landet är en viktig rättssäkerhetsaspekt. Betygssättning är myndighetsutövning. Därför är lärarens ansvar stort. Vid betygssättningen analyserar läraren allt hon eller han vet om elevernas kunskaper. För att så långt som möjligt säkerställa att bedömningen är likvärdig bör läraren samarbeta med andra lärare på såväl den egna som på andra skolor. Att diskutera bedömning och betygssättning med andra professionella bidrar till att bedömningen blir mer tillförlitlig och inte låter sig påverkas av till exempel traditioner eller lokal bedömningskultur. Att ha god insikt i vad styrdokumentet säger är i sin tur en förutsättning för detta.

Nationella kursprov (punkten 4)

Ett av syftena med de nationella kursproven är att stödja en likvärdig och rättvis bedömning och betygssättning. I de kurser där det finns nationella prov ska därför provresultaten användas som stöd vid bedömningen och betygssättningen samt komplettera lärarens övriga bedömningsunderlag.

De nationella proven består av delprov. Resultaten på dessa delprov vägs samman till ett provbetyg. Denna sammanvägning följer delvis andra principer än den slutgiltiga betygssättningen av en hel kurs. De nationella proven prövar inte heller alla delar av kunskapskraven eftersom proven då skulle bli för omfattande. Av dessa skäl är det viktigt att lärare har ett ordentligt bedömningsunderlag utöver det som proven ger.

I kurser som har nationella prov finns en möjlighet att i samband med betygssättningen jämföra provresultaten med kurs-

betygen på grupp- och skolnivå.²² Det finns ingen nationellt beslutad relation mellan provresultat och betyg. Systematiska avvikelser mellan provbetyg och kursbetyg inom en skola eller mellan skolor kan dock vara ett tecken på att det finns behov av att granska betygssättningen. Det är därför viktigt att lärarna diskuterar betygssättning utifrån kunskapskraven, elevernas visade kunskaper och resultaten från de nationella proven.

I kurser som inte har nationellt fastställda prov kan lärare och rektor lokalt besluta om hur jämförelser mellan klasser och skolor ska kunna ske för att grunderna för bedömningen ska vara säkrare. Nationellt utformade bedömningsstöd kan i dessa fall utgöra goda underlag.²³

Möjlighet att bortse från enstaka delar av kunskapskraven (punkten 5)

Kunskapskraven är utformade så att de i så liten utsträckning som möjligt ska försvåra för elever med olika typer av funktionsnedsättningar att uppfylla dem. Att helt undvika sådana situationer är dock inte möjligt. Därför finns det en möjlighet för läraren att bortse från enstaka delar av kunskapskraven om en elev har en funktionsnedsättning eller liknade personliga förhållanden som är ett direkt hinder för att uppfylla någon del av kunskapskraven. Bestämmelsen gäller för samtliga betygssteg. Funktionsnedsättningen behöver inte vara formellt diagnostiserad men får inte vara av tillfällig natur. På grund av att funktionsnedsättningar kan se olika ut går det inte att exakt definiera i vilka fall bestämmelsen är lämplig att använda eller vad enstaka delar av kunskapskraven innebär. Detta är något som måste diskuteras och avgöras lokalt beroende på situation. Det bör dock understrykas att det i lagtexten anges tydligt att bestämmelsen avser bedömningen och inte undervisningen. Om elevens svårigheter kan avhjälpas genom särskilt stöd är denna paragraf inte tillämplig. Syftet med bestämmelsen är att skapa lika förutsättningar för elever som annars inte haft någon möjlighet att nå ett visst betyg.

²² Se Likvärdig betygssättning i gymnasieskolan (Skolverket 2009) Rapport 338.

²³ Se www.skolverket.se.

5. Följa upp

AKTUELLA BESTÄMMELSER

De allmänna råden utgår från följande bestämmelser:²⁴

Utbildningen inom skolväsendet ska enligt skollagen vara likvärdig inom varje skolform oavsett var i landet den anordnas.

Enligt läroplanen ansvarar rektorn för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen. Som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal, har rektorn ansvar för skolans resultat. Huvudmannen ska enligt skollagen systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Det systematiska kvalitetsarbetet ska genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever.

ALLMÄNNA RÅD

REKTORN BÖR TILLSAMMANS MED LÄRARNA SYSTEMATISKT OCH KONTINUERLIGT

1. följa upp skolans former för bedömning och utvärdering av elevernas kunskaper,
2. följa upp att de rutiner och former för dokumentation som används är effektiva och ändamålsenliga för ett systematiskt kvalitetsarbete, samt
3. följa upp resultat och betygssättning på skolan så att ändamålsenliga insatser kan sättas in för att betygssättningen ska vara likvärdig.

KOMMENTARER

Följa upp former för bedömning och dokumentation (punkterna 1 och 2)

Som pedagogisk ledare har rektorn en central roll att följa och stödja lärarnas arbete med att följa upp undervisningen och de former som används för bedömning och dokumentation.

Lärare behöver kontinuerligt följa upp sitt arbete med kunskapsbedömningar, såväl under som efter ett arbetsområde eller en arbetsprocess. Elevernas synpunkter utgör här en viktig del.

²⁴ 1 kap. 9 § och 4 kap. 3 och 4 §§ skollagen (2010:800) och avsnitt 2.6 förordningen (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan.

Uppföljning är viktig för att kunna avgöra hur planeringen och bedömningstillfällena fungerat och om något behöver ändras eller utvecklas vidare.

Läraren behöver även följa upp de former för bedömning och dokumentation som används för att avgöra om de är ändamålsenliga och effektiva. Som ett led i att skapa gemensamma former och rutiner för bedömning och dokumentation av elevernas kunskaper är det betydelsefullt att lärare inom olika ämnen tillsammans följer upp och utvecklar de former som används på skolan.

Underlag för det systematiska kvalitetsarbetet (punkten 2)

Rektorn har också ett särskilt ansvar för att bedömningen och betygssättningen följer skollagen och andra författningar samt är likvärdig på skolan. Likvärdighet i bedömningssammanhang handlar om att elevernas kunskaper bedöms med samma måttstock, det vill säga de nationella kunskapskraven och att alla elever ges goda och likvärdiga förutsättningar att visa sina kunskaper. Rektorn har en viktig funktion i det arbetet genom att tillsammans med lärarna analysera elevernas betyg och hur dessa förhåller sig till resultaten på de nationella proven.

Skolans kvalitetsarbete utgör underlag för huvudmannens systematiska kvalitetsarbete. Enligt skollagen ska huvudmannen systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.

Ändamålsenliga insatser (punkten 3)

Rektorn behöver följa kunskapsresultaten på skolan för att tidigt uppmärksamma om till exempel skolans organisation behöver förändras för att öka likvärdigheten inom skolan och mellan skolor. Rektorn behöver se till att kompetensutveckling i bedömning och betygssättning ges till lärare vid behov och att området diskuteras fortlöpande bland lärarna inom skolan och tillsammans med andra skolor.

Referenser

Lagar

Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)
Skollagen (2010:800)

Förordningar

Gymnasieförordningen (2010:2039)
Förordning (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan
Förordning (SKOLFS 2010:14) om examensmål för gymnasieskolans nationella program
Förordning (SKOLFS 2010:261) om ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena

Skolverkets föreskrifter och allmänna råd

Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2011-) om ämnesplaner i gymnasieskolan
Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2011:123) om betygskatalog

Publikationer

Bennet, Randy Elliot (2011). *Formative assessment: a critical review*. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 18:1, s. 5–25
Black, Paul. & Wiliam, Dylan (1998) *Assessment and classroom learning*. *Assessment in Education*, 5, 7–74.
Gymnasieskola 2011 (Skolverket 2011)
Kunskapsbedömning i skolan (Skolverket 2011)
Likvärdig betygssättning i gymnasieskolan (Skolverket 2009)
Rapport 338
Sekreter i elevernas intresse (SOU 2003:103)
Wiliam, Dylan (2010) An integrative summary of the research literature and implications for a new theory of formative assessment. I H.A. Andrade & G.J. Cizek (Eds.) *Handbook of formative assessment*. New York & London: Routledge.

Skolverkets webbplats

www.skolverket.se

Bilaga 1: Aktuella bestämmelser om betyg i gymnasieskolan

Skollagen: kapitel 3

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER OM BETYG

Skolformer där betyg ges

13 § I grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna och utbildning i svenska för invandrare ska betyg sättas i den utsträckning och form som följer av denna lag eller annan författning.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från första stycket för fristående skolor med särskild pedagogisk inriktning. Lag (2010:2022).

Rektorns ansvar

14 § Rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med denna lag och andra författningar.

Information om grunderna för betygssättningen

15 § Eleverna ska informeras om de grunder som tillämpas vid betygssättningen.

Beslut om betyg²⁵

16 § Betyg ska beslutas av den eller de lärare som bedriver undervisningen vid den tidpunkt då betyg ska sättas.

Om läraren eller lärarna inte är legitimerade, ska beslutet fattas tillsammans med en lärare som är legitimerad. Kan dessa inte enas ska betyget beslutas av den legitimerade läraren under förutsättning att han eller hon är behörig att undervisa i det ämne som betyget avser. I annat fall ska betyget beslutas av rektorn.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om vem som beslutar betyg när

²⁵ Regeringen har i proposition 2011/12:144 föreslagit en ny lydelse av 3 kap 16 § som ska tillämpas från och med den 1 december 2013. För tid dessförinnan gäller den äldre lydelsen av 16 § (dvs den versionen där det inte står något om legitimerade lärare, versionen före ändring 2011:189). Riksdagen fattade 2012-06-19 beslut enligt propositionen.

mer än en lärare bedriver undervisningen vid den tidpunkt när betyg ska sättas.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från andra stycket för lärare som anställts utan tidsbegränsning med stöd av 2 kap. 20 § andra eller tredje stycket. Lag (2012:493).

Information om skälen för betyget

17 § Den som har beslutat betyget ska på begäran upplysa eleven och elevens vårdnadshavare om skälen för betyget.

Utfärdande av betyg

18 § Betyg ska utfärdas skriftligt.

Rättelse av skrivfel och liknande förbiseende

19 § Ett betyg som innehåller en uppenbar oriktighet till följd av ett skrivfel eller liknande förbiseende får rättas av rektorn. Innan rättelse görs ska rektorn ge eleven och elevens vårdnadshavare tillfälle att yttra sig, om det inte är obehövligt. Vid rättelse ska ett nytt skriftligt betyg utfärdas och den oriktiga betygshandlingen om möjligt förstöras.

Ändring av uppenbart oriktiga betyg

20 § Finner den eller de som har fattat ett beslut om betyg att beslutet är uppenbart oriktigt på grund av nya omständigheter eller av någon annan anledning, ska denne eller dessa ändra beslutet, om det kan ske snabbt och enkelt. En sådan ändring får inte innebära att betyget sänks.

Ändring enligt första stycket ska göras av rektorn om

1. den som har fattat det ursprungliga beslutet inte längre är anställd av huvudmannen eller är förhindrad på grund av något annat liknande skäl,
2. det ursprungliga beslutet har fattats av flera personer och någon eller några av dem inte längre är anställda av huvudmannen eller är förhindrade på grund av något annat liknande skäl, eller
3. det ursprungliga beslutet har fattats av flera personer och dessa inte kan enas.

Prövning för betyg

21 § För den som vill genomgå prövning för betyg finns särskilda bestämmelser i denna lag.

Regeringen får trots bestämmelser i denna lag om avgiftsfrihet meddela föreskrifter om skyldighet för den som vill genomgå prövning för betyg att betala en avgift som tillfaller huvudman-
nen.

Skollagen: kapitel 15

Utvecklingssamtal

20 § Minst en gång varje termin ska rektorn se till att eleven ges en samlad information om elevens kunskapsutveckling och studiesituation (utvecklingssamtal).

En elevs vårdnadshavare ska få sådan information som avses i första stycket.

BETYG

Tillämpliga bestämmelser

21 § Allmänna bestämmelser om betyg och betygssättning finns i 3 kap. 13–21 §§.

Betygssättning

22 § Betyg ska sättas på varje avslutad kurs och efter genomfört gymnasiearbete samt i grundskolans ämnen i de fall undervisning i dessa får förekomma i gymnasieskolan.

Regeringen får meddela föreskrifter om hur betygssättningen ska gå till. Föreskrifterna får innebära undantag från bestämmelsen i 3 kap. 16 § om vem som beslutar om betyg. Lag (2010:1997).

23 § Betyg för godkända resultat betecknas med A, B, C, D eller E. Högsta betyg betecknas med A och lägsta betyg med E.

Betyg för icke godkänt resultat betecknas med F.

24 § Som betyg på en kurs ska någon av beteckningarna A, B, C, D, E eller F användas. Betyg ska bestämmas med hjälp av de kunskapskrav som har föreskrivits för en kurs.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om kunskapskrav.

25 § Som betyg på gymnasiearbetet ska någon av beteckningarna E eller F användas. Om en elev har nått målen för gymnasiearbetet i examensmålen ska betyget E användas. I annat fall ska betyget F användas.

26 § Om det finns särskilda skäl får det vid betygssättningen bortses från enstaka delar av kunskapskraven. Med särskilda skäl avses funktionsnedsättning eller andra liknande personliga förhållanden som inte är av tillfällig natur och som utgör ett direkt hinder för att eleven ska kunna nå ett visst kunskapskrav. De kunskapskrav som rör säkerhet och de som hänvisar till lagar, förordningar eller myndigheters föreskrifter ska dock alltid uppfyllas.

27 § Om det saknas underlag för bedömning av en elevs kunskaper på grund av elevens frånvaro, ska betyg inte sättas.

Prövning

28 § Den som vill ha betyg från gymnasieskolan har rätt att genomgå prövning.

Regeringen får meddela föreskrifter om prövning. Sådana föreskrifter får innebära inskränkning av rätten till prövning.

29 § Regeringen meddelar föreskrifter om möjlighet för rektor att i vissa fall ge betyg utan prövning till en elev som inte följt undervisningen.

Skollagen: kapitel 16

Gymnasieexamen

26 § Utbildningen på yrkesprogram syftar till en yrkesexamen och utbildningen på högskoleförberedande program syftar till en högskoleförberedande examen. Båda dessa examina kallas gymnasieexamen.

För elever som har betyg från en utbildning som omfattar minst 2 500 gymnasiepoäng på ett nationellt program ska gymnasieexamen utfärdas, om villkoren i 27 eller 28 § är uppfyllda.

Yrkesexamen

27 § Yrkesexamen ska utfärdas om en elev som avses i 26 § har godkända betyg på en utbildning som omfattar minst 2 250 gymnasiepoäng och som innefattar

1. en eller flera kurser i svenska eller svenska som andraspråk, engelska och matematik om sammanlagt 100 gymnasiepoäng i varje ämne, och
2. gymnasiearbetet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om vilka kurser i de ämnen som anges i första stycket 1 som ska vara godkända och om andra kurser som ska ingå i de godkända betygen för respektive yrkesprogram.

Högskoleförberedande examen

28 § Högskoleförberedande examen ska utfärdas om en elev som avses i 26 § har godkända betyg på utbildning som omfattar minst 2 250 gymnasiepoäng och som innefattar en eller flera kurser i

1. svenska eller svenska som andraspråk om sammanlagt 300 gymnasiepoäng,
2. engelska om sammanlagt 200 gymnasiepoäng, och
3. matematik om sammanlagt 100 gymnasiepoäng.

Gymnasiearbetet ska ingå i de godkända betygen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om vilka kurser i de ämnen som anges i första stycket som ska vara godkända.

Gymnasieförordningen. Kapitel 8 Betyg, gymnasieexamen och prövning

BETYG

Betygssättning av gymnasiearbetet

1 § Betyg på gymnasiearbetet ska beslutas av den ansvariga läraren efter att en medbedömare som har erfarenhet av det kunskapsområde som gymnasiearbetet avser har yttrat sig.

När gymnasiearbetet helt eller delvis har genomförts som arbetsplatsförlagt lärande ska handledaren vara medbedömare.

För en elev på ett yrkesprogram ska medbedömaren ha erfarenhet av det yrkesområde som gymnasiearbetet avser.

Kunskapskrav

2 § Kunskapskrav ska finnas för betygen A–E.

Kraven för betygen A, C och E ska precisera vilka kunskaper som krävs för respektive betyg. Kunskapskravet för betyget D innebär att kraven för E och till övervägande del för C är upp-

fyllda. Kravet för betyget B innebär att även kraven för C och till övervägande del för A är uppfyllda.

3 § I gymnasieskolan ska lärarna använda sig av nationella prov inför betygssättningen i den inledande kursen i de gymnasiegemensamma ämnena svenska, svenska som andraspråk, engelska och matematik samt i den högsta avslutande kursen på programmet och inriktningen i dessa ämnen med undantag för kursen svenska 2 eller svenska som andraspråk 2. Utöver de nationella prov som ska användas bör lärarna även i övrigt använda nationella prov för att bedömningsgrunderna ska bli så enhetliga som möjligt över landet.

Statens skolverk får meddela föreskrifter om de nationella proven.

Gymnasieexamen

4 § Enligt 16 kap. 26 § skollagen (2010:800) ska gymnasieexamen utfärdas om en elev i gymnasieskolan har fått betyg från en utbildning som omfattar 2 500 gymnasiepoäng på ett nationellt program och eleven har uppfyllt de övriga villkor som anges 16 kap. 27 och 28 §§ skollagen och i denna förordning.

Gymnasieexamen får inte utfärdas om en elev följer ett reducerat program.

Kompletterande krav för yrkesexamen

5 § Utöver vad som framgår av 16 kap. 26 och 27 §§ skollagen (2010:800), krävs för yrkesexamen att det i de godkända betygen om minst 2 250 gymnasiepoäng ingår godkända betyg på kurser inom de programgemensamma ämnena med 400 poäng.

Det som föreskrivs i första stycket gäller även för en utbildning med eget examensmål.

Kurser i yrkesexamen

6 § Av 16 kap. 27 § skollagen (2010:800) framgår hur många gymnasiepoäng med godkända betyg i ämnena svenska eller svenska som andraspråk, engelska och matematik en elev ska ha för att yrkesexamen ska utfärdas. I de aktuella ämnena ska följande kurser vara godkända:

1. svenska eller svenska som andraspråk kursen 1,
2. engelska kursen 5, och
3. matematik kursen 1 a.

Kurser i högskoleförberedande examen

7 § Av 16 kap. 28 § skollagen (2010:800) framgår hur många gymnasiepoäng med godkända betyg i ämnena svenska eller svenska som andraspråk, engelska och matematik en elev ska ha för att högskoleförberedande examen ska utfärdas. I de aktuella ämnena ska följande kurser vara godkända:

1. svenska eller svenska som andraspråk kurserna 1, 2 och 3,
2. engelska kurserna 5 och 6, och
3. matematik kursen 1 b eller 1 c.

DOKUMENT

Betygskatalog

8 § Beslut om betyg ska dokumenteras i en betygskatalog. Med beslut om betyg avses beslut

1. att sätta betyg efter varje avslutad kurs och på gymnasiearbete eller efter prövning, både när det gäller den som är elev i gymnasieskolan och när det gäller den som inte är det, och
2. (...)
3. att inte sätta betyg enligt 15 kap. 27 § (...) skollagen (2010:800). Sådana beslut markeras i betygskatalogen med ett horisontellt streck. Beslut om betyg ska genast kunna sammanställas för varje enskild elev. Rektorn ansvarar för att betygskatalogen förs.

Utdrag ur betygskatalogen

9 § Rektorn ansvarar för att eleverna informeras om rätten att få ett utdrag ur betygskatalogen. Om en elev övergår till en annan skolenhet eller avbryter studierna, ska eleven få ett utdrag ur betygskatalogen.

När en elev övergår till en annan skolenhet ska läraren lämna skriftlig information till den nya skolenheten om de kurser som eleven har påbörjat men inte slutfört.

Eleverna ska få ett utdrag ur betygskatalogen minst två gånger per läsår. Utdraget ska i förekommande fall innehålla uppgift om omfattningen av den frånvaro som eleven har haft utan giltigt skäl under terminen. Förordning (2011:994).

Betyg efter prövning

10 § För den som inte är elev i gymnasieskolan ska betyg efter prövning utfärdas separat.

Nytt slutbetyg från grundskolan

11 § En elev som genom studier i gymnasieskolan har fått betyg i ett av grundskolans ämnen har rätt att få ett nytt slutbetyg från grundskolan. Rektorn i gymnasieskolan utfärdar det nya slutbetyget.

DOKUMENT EFTER NATIONELLA PROGRAM I GYMNASIESKOLAN

Examensbevis och studiebevis

12 § En elev som uppfyller kraven för gymnasieexamen ska få ett examensbevis när eleven har avslutat ett nationellt program och har fått betyg på alla kurser och på det gymnasiearbete som ingår i elevens individuella studieplan. För den elev som efter en eller flera kurser eller gymnasiearbetet har fått beslut om betyg som innebär att betyg inte har kunnat sättas enligt 15 kap. 27 § skollagen (2010:800) eller annars inte uppfyller kraven för gymnasieexamen ska i stället studiebevis utfärdas.

Betygen på de kurser som enligt elevens individuella studieplan ingår i det fullständiga programmet och betygen på de kurser som enligt studieplanen ligger utanför elevens fullständiga program ska redovisas var för sig i beviset.

13 § Rektorn utfärdar examensbevis och studiebevis.

14 § Om en elev har två betyg från samma kurs eller från jämförbara kurser, ska det högsta av dessa betyg tas med i examens- eller studiebeviset.

15 § Om betyg inte har kunnat sättas enligt 15 kap. 27 § skollagen (2010:800), ska detta markeras med ett horisontellt streck i dokumenten enligt detta kapitel.

16 § Examensbevis från gymnasieskolan får utfärdas endast en gång.

Examensbevis för den som är elev i gymnasieskolan

17 § Examensbevis ska utfärdas för den som är elev i gymnasieskolan när eleven har uppfyllt kraven för gymnasieexamen. Av examensbeviset ska det framgå

1. om beviset avser en yrkesexamen eller en högskoleförberedande examen,
2. vilken studieväg som examensbeviset avser,
3. om eleven har fått grundläggande behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå och beviset avser en yrkesexamen,
4. vilka kurser som beviset avser, hur många gymnasiepoäng som varje kurs omfattat och vilket betyg eleven fått på varje kurs,
5. att eleven har genomfört ett godkänt gymnasiearbete och vad det har innehållit,
6. om eleven har slutfört ett fullständigt eller utökat program, och
7. om eleven har haft ett längre studieuppehåll för studier utomlands och vilken karaktär och omfattning dessa studier har haft.

Studiebevis

18 § För den elev som inte uppfyllt kraven för gymnasieexamen ska ett studiebevis utfärdas. Av studiebeviset ska det framgå

1. om beviset avser en utbildning på ett yrkesprogram eller ett högskoleförberedande program,
2. vilken studieväg som studiebeviset avser,
3. vilka kurser som beviset avser, hur många gymnasiepoäng som varje kurs omfattat och vilket betyg eleven fått på varje kurs eller om betyg inte har kunnat sättas enligt 15 kap. 27 § skollagen (2010:800),
4. om eleven har genomfört ett godkänt gymnasiearbete och vad det har innehållit,
5. om eleven har slutfört ett fullständigt, reducerat eller utökat program, och
6. om eleven har haft ett längre studieuppehåll för studier utomlands och vilken karaktär och omfattning dessa studier har haft.

Examensbevis för den som inte är elev i gymnasieskolan

19 § Examensbevis ska utfärdas för den som inte är elev i gymnasieskolan när han eller hon har uppfyllt kraven för gymnasieexamen. I beviset får endast sådana betyg ingå som är satta i gymnasieskolan. Av examensbeviset ska det framgå

1. om beviset avser en yrkesexamen eller en högskoleförberedande examen,
2. vilken studieväg som examensbeviset avser,
3. om eleven har fått grundläggande behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå och beviset avser en yrkesexamen,
4. vilka kurser som beviset avser, hur många gymnasiepoäng som varje kurs omfattat och vilket betyg eleven fått på varje kurs,
5. om betyg har satts efter prövning av den som inte är elev i gymnasieskolan,
6. att eleven har genomfört ett godkänt gymnasiearbete och vad det har innehållit,
7. om eleven har slutfört ett fullständigt eller utökat program, och
8. att beviset avser en person som inte är elev i gymnasieskolan.

DOKUMENT EFTER INTRODUKTIONSPROGRAM

Skriftlig bedömning

20 § En elev som inom ramen för ett introduktionsprogram läst grundskoleämnen utan att få godkänt betyg ska få en skriftlig bedömning av sin kunskapsutveckling i varje sådant ämne.

Gymnasieintyg

21 § Efter avslutad utbildning på ett introduktionsprogram ska rektorn utfärda ett gymnasieintyg som visar vilken utbildning en elev har fått. Av intyget ska samtliga betyg som eleven har fått framgå.

Sammanställning

22 § En elev som avbryter sin utbildning på ett introduktionsprogram, inte fullföljer utbildningen enligt sin individuella studieplan eller övergår till ett nationellt program ska få en sammanställning av vilka delar av utbildningen eleven har fullföljt jämfört med sin individuella studieplan.

Rätt att gå om en kurs

23 § En elev som har fått betyg på en gymnasiekurs innan eleven påbörjat sin gymnasieutbildning har rätt att gå om kursen och få ett nytt betyg på kursen i gymnasieskolan.

Rektorn fattar beslut efter det att eleven fått yttra sig. Om eleven inte har fyllt 18 år och inte heller har ingått äktenskap, ska även elevens vårdnadshavare yttra sig.

I 9 kap. 1 och 2 §§ finns bestämmelser om övriga fall när en elev har rätt att gå om en kurs.

PRÖVNING

Prövning för den som är elev i gymnasieskolan

24 § En elev i gymnasieskolan har rätt att genomgå prövning vid den egna skolenheten i alla kurser och det gymnasiearbete som ingår i elevens individuella studieplan, om eleven inte tidigare har fått betyg på kursen eller gymnasiearbetet eller om eleven har fått betyget F.

Prövning för den som inte är elev i gymnasieskolan

25 § Den som inte är elev i gymnasieskolan men som vill ha betyg därifrån har rätt att genomgå prövning i alla kurser som får finnas på ett nationellt program utom de kurser som bara får anordnas på vissa utbildningar. Rätten gäller också gymnasiearbetet.

Prövning får göras endast vid en skolenhet som anordnar den aktuella kursen eller, när det gäller gymnasiearbetet, utbildning inom det kunskapsområde som gymnasiearbetet avser.

26 § Statens skolverk får meddela närmare föreskrifter om prövning.

Betyg för elever som inte följt undervisningen

27 § Utan att eleven genomgår prövning får en elev som inte följt undervisningen i en kurs av rektorn ges betyget E på kursen om

1. det av betyg, intyg eller liknande framgår att eleven genom studier i utlandet eller på annat sätt förvärvat sådana kunskaper som behövs för betyget E, och
2. kursen anordnas vid skolenheten.

Utformning av dokument

28 § Statens skolverk får meddela ytterligare föreskrifter om utformning av de dokument som har nämnts i detta kapitel. När det gäller föreskrifter som rör examensbevis ska Skolverket samråda med Verket för högskoleservice, Högskoleverket och Mynligheten för yrkeshögskolan.

Läroplan för gymnasieskolan

2.5 BEDÖMNING OCH BETYG

Betyget uttrycker i vilken utsträckning den enskilda eleven har uppfyllt de nationella kunskapskrav som finns för varje kurs respektive målen för gymnasiearbetet.

Mål

Skolans mål är att varje elev

- tar ansvar för sitt lärande och sina studieresultat, och
- kan bedöma sina studieresultat och utvecklingsbehov i förhållande till kraven för utbildningen.

Riktlinjer

Läraren ska

- fortlöpa ge varje elev information om framgångar och utvecklingsbehov i studierna,
- samverka med vårdnadshavare och informera om elevernas skolsituation och kunskapsutveckling, och
- redovisa för eleverna på vilka grunder betygssättning sker.

Läraren ska vid betygssättningen

- utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till de nationella kunskapskrav som finns för respektive kurs,
- beakta även sådana kunskaper som en elev har tillägnat sig på annat sätt än genom den aktuella undervisningen, och
- utifrån de nationella kunskapskrav som finns för respektive kurs allsidigt utvärdera varje elevs kunskaper.

Bilaga 2: Övriga aktuella bestämmelser för dessa allmänna råd

Skollagen

KAPITEL 1

Likvärdig utbildning

9 § Utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform och inom fritidshemmet oavsett var i landet den anordnas.

KAPITEL 2

Kompetensutveckling

34 § Huvudmannen ska se till att personalen vid förskole- och skolenheterna ges möjligheter till kompetensutveckling.

Huvudmannen ska se till att förskollärare, lärare och annan personal vid förskole- och skolenheterna har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet.

KAPITEL 3

Barnens och elevernas lärande och personliga utveckling

3 § Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

Information om barnets och elevens utveckling

4 § Eleven och elevens vårdnadshavare och vårdnadshavare för ett barn i förskolan ska fortlöpande informeras om elevens eller barnets utveckling.

KAPITEL 4

SYSTEMATISKT KVALITETSARBETE

Huvudmannanivå

3 § Varje huvudman inom skolväsendet ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.

Enhetsnivå

4 § Sådan planering, uppföljning och utveckling av utbildningen som anges i 3 § ska genomföras även på förskole- och skolenhetsnivå.

Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. Barn i förskolan, deras vårdnadshavare och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet.

Rektorn och förskolechefen ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs enligt första och andra styckena.

Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet

5 § Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska vara att de mål som finns för utbildningen i denna lag och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

Dokumentation

6 § Det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska dokumenteras.

INFLYTANDE OCH SAMRÅD

Allmänt om barnens och elevernas inflytande

9 § Barn och elever ska ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem.

Informationen och formerna för barnens och elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad. Eleverna ska alltid ha möjlighet att ta initiativ till frågor som ska behandlas inom ramen för deras inflytande över utbildningen. Elevernas och deras sammanslutningars arbete med inflytandefrågor ska även i övrigt stödjas och underlättas.

(...)

KAPITEL 29

Tystnadsplikt

14 § Den som är eller har varit verksam i enskilt bedriven förskola, enskilt bedrivit fritidshem eller enskilt bedriven förskoleklass eller inom sådan enskilt bedriven verksamhet som avses i 25 kap., får inte obehörigen röja vad han eller hon därvid har fått veta om enskildas personliga förhållanden.

Den som är eller har varit verksam inom annan enskilt bedriven verksamhet enligt denna lag än som avses i första stycket får inte obehörigen röja vad han eller hon i sådan elevhälsoverksamhet som avser psykologisk, psykosocial eller specialpedagogisk insats eller i särskild elevstödande verksamhet i övrigt har fått veta om någons personliga förhållanden. Han eller hon får inte heller obehörigen röja uppgifter i ett ärende om tillrättaförande av en elev eller om skiljande av en elev från vidare studier.

För det allmännas verksamhet gäller bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Gymnasieförordningen

KAPITEL 3

Skolarbetets förläggning

3 § Elevernas skolarbete ska förläggas måndag–fredag och vara så jämnt fördelat över dessa dagar som möjligt. Skolarbetet ska också vara så jämnt fördelat över läsåret som möjligt.

(...)

KAPITEL 4

Arbetsplatsförlagt lärande

12 § Arbetsplatsförlagt lärande ska förekomma på alla yrkesprogram i gymnasieskolan i minst 15 veckor. (...) En elev som går på gymnasial lärlingsutbildning ska i stället genomföra mer än hälften av sin utbildning som arbetsplatsförlagt lärande.

Varje vecka som genomförs på en arbetsplats ska anses motsvara 23 timmars garanterad undervisningstid. Huvudmannen får besluta att arbetsplatsförlagt lärande ska finnas på högskoleförberedande program och får då också besluta om i vilken omfattning.

(...)

Huvudmannen ansvarar för att skaffa platser för det arbetsplatsförlagda lärandet och att detta uppfyller de krav som finns för utbildningen. Rektorn beslutar om hela eller delar av kurser ska förläggas till arbetsplatser och om hur fördelningen över läsåren ska göras.

14 § För en elev som deltar i arbetsplatsförlagt lärande ska det utses en handledare på arbetsplatsen. Som handledare får bara den anlitas som har nödvändiga kunskaper och erfarenheter för uppdraget och som även i övrigt bedöms vara lämplig.

Undervisningstid

22 § Huvudmannen beslutar om antalet undervisningstimmar för varje kurs (...) och för gymnasiearbetet (...) samt om hur fördelningen av undervisningstiden över läsåren ska göras.

Huvudmannen ska redovisa hur eleven har fått sin garanterade undervisningstid.

KAPITEL 9

Rätt att gå om en kurs

1 § Om en elev inte fått lägst betyget E på en kurs, har eleven rätt att gå om kursen en gång. Har eleven slutfört kursen två gånger och inte fått lägst betyget E får eleven gå om kursen ytterligare en gång, om det finns särskilda skäl.

En elev som inte har fått betyget E på gymnasiearbetet (...) har rätt att göra om arbetet en gång.

Om en elev har fått betyget F på en stor andel av kurserna under ett läsår får eleven, om det finns särskilda skäl, gå om också sådana kurser som eleven fått lägst betyget E på under läsåret.

Läroplan för gymnasieskolan

2.1 KUNSKAPER

Riktlinjer

Läraren ska:

(...)

- samverka med andra lärare i arbetet med att nå utbildningsmålen,
(...)
- organisera och genomföra arbetet så att eleven
(...)
- successivt får fler och större självständiga uppgifter och ökat eget ansvar
(...)

2.6 REKTORNS ANSVAR

Enligt skollagen ska det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ansvarar för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen. Som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn ansvar för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att

(...)

- lärare och annan personal får möjligheter till den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter,
(...)

De allmänna råden för bedömning och betygssättning gäller för gymnasieskolan. De har tagits fram för att stödja lärare i tillämpningen av de författningar som styr betygssättningen, men även huvudmän och rektorer i deras arbete med att främja en likvärdig bedömning och betygssättning på skolan.

Bedömningen av elevprestationer i skolan är nära sammankopplad med undervisningen. När bedömning och återkoppling används på ett medvetet och systematiskt sätt, väl integrerade i undervisningen, ges eleven goda förutsättningar för lärande.

I dessa allmänna råd kopplas därför planering ihop med den del av undervisningen som handlar om bedömning och betygssättning. Materialet är indelat i fem avsnitt, *Planera för bedömning, Undervisa och bedöma, Dokumentera och informera, Sätta betyg* samt *Följa upp*.